

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

استاندارد بین‌المللی

ISO 45001:2018

سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای

✓ متن استاندارد

✓ الزامات و راهنمای استقر

✓ راهنمایی متمیزی

ترجمه و گردآوری

دکتر جواد وطنی (هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان گیلان)

مهندس وحید صیدلی (مدیر HSE نیروگاه آب سارین)

مهندس غلامحسین پرمون (منول آموزش HSE شرکت نفت معرود)

مهندس زهرا زندیه (مترجم زبان انگلیسی تخصصی HSE)

مهندس ستایا صالحی (کارشناسی ارشد مهندسی ایمنی و بهداشت کار)



نشر فن آوران

سرشناسه

موسسه استاندارد بریتانیا

British Standards Institution

عنوان و نام پدیدآور

استاندارد بین‌المللی ISO 45001:2018 : سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای

متن استاندارد، الزامات و راهنمای استقرار، راهنمایی ممیزی/موسسه استاندارد بریتانیا :

ترجمه و گردآوری جواد وطنی... و دیگران.

تهران: فن‌آوران، ۱۳۹۸.

مشخصات نشر

۱۴۴ ص: مصور، جدول، نمودار : ۹×۵/۱۹ س.م.

مشخصات ظاهری

۲۰۰۰۰۰ ریال 0-186-319-600-978:

شابک

فیبا

وضعیت فهرست

تویسی

یادداشت

یادداشت

ران دیگر

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

استاندارد بین‌المللی ISO 45001:2018

• مولف: جواد وطنی / وحید صیدلی / غلامحسین پرمون / محمدرضا زنده / بابا صالحی

• نوبت چاپ: اول: ۱۳۹۸

• چاپ و صحافی: مرتب

• صفحه آرائی: فن‌آوران - مریم تنهایی

• شمارگان: ۵۰۰ نسخه

• شابک: ۰-۱۸۶-۳۱۹-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

انتشارات فن‌آوران: تهران، خیابان انقلاب، مقابل دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، شماره ۱۱۸

تلفن: ۶۶۹۷۵۱۸۳

تلفکس: ۶۶۹۵۳۹۹۸

WWW.FANAVARAN-PUB.COM Email: fanavarar2008ir@yahoo.com

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

۱- پیش گفتار ۱

۹- بخش ۱: ۹

۹- معرفی ۹

۹- مقدمه ۹

۱۰- مولفه‌های موفقیت ۱۰

۱۱- چرخه PDCA (طرح ریزی، انجام، بررسی و اقدام) ۱۱

۱۲- ۵- مندرجات این سند ۱۲

۱۳- ۱- دامنه کاربرد ۱۳

۱۴- ۲- جمع قانونی ۱۴

۱۴- ۳- ۱- تعاریف و تعاریف ۱۴

۱۵- ۳- ۲- سازمان ۱۵

۱۵- ۳- ۲- ۱- طرف ذینفع ۱۵

۱۵- ۳- ۳- ۱- کارکنان ۱۵

۱۶- ۳- ۴- ۱- مشارکت ۱۶

۱۶- ۳- ۵- مشاوره ۱۶

۱۶- ۳- ۶- محل کار ۱۶

۱۶- ۳- ۷- پیمانکاران ۱۶

۱۶- ۳- ۸- الزام ۱۶

۱۷- ۳- ۹- الزامات قانونی و سایر الزامات ۱۷

۱۷- ۳- ۱۰- سیستم مدیریت ۱۷

۱۸- ۳- ۱۱- سیستم مدیریت ایمنی و سلامت شغلی ۱۸

۱۸- ۳- ۱۲- مدیریت ارشد ۱۸

۱۹- ۳- ۱۳- اثر بخشی ۱۹

۱۹- ۳- ۱۴- خط مشی ۱۹

۱۹- ۳- ۱۵- خط مشی ایمنی و سلامت شغلی ۱۹

۱۹- ۳- ۱۶- اهداف ۱۹

۲۰- ۳- ۱۷- هدف ایمنی و سلامت شغلی ۲۰

۲۰- ۳- ۱۸- آسیب و بیماری ۲۰

۲۰- ۳- ۱۹- خطر ۲۰

۲۰- ۳- ۲۰- ریسک ۲۰

۲۱- ۳- ۲۱- ریسک ایمنی و سلامت شغلی ۲۱

۲۱- ۳- ۲۲- فرصت‌های ایمنی و بهداشت شغلی ۲۱

۲۱- ۳- ۲۳- صلاحیت و شایستگی ۲۱

۲۲- ۳- ۲۴- اطلاعات مدون ۲۲

۲۲- ۳- ۲۵- فرایند ۲۲

۲۲- ۳- ۲۶- رویه (شیوه) ۲۲

۲۲	۲۷-۳ عملکرد
۲۳	۲۸-۳ عملکرد ایمنی و سلامت شغلی
۲۳	۲۹-۳ برون سپاری
۲۳	۳۰-۳ بایش (کنترل و نظارت)
۲۴	۳۱-۳ سنجش و اندازه گیری
۲۴	۳۲-۳ ممیزی
۲۴	۳۳-۳ انطباق
۲۴	۳۴-۳ عدم انطباق
۲۵	۳۵-۳ رویداد
۲۵	۳۶-۳ اقدام اصلاحی
۲۵	۳۷-۳ بهبود مستمر
۲۶	۴-۱: زمینه‌ها و بافت سازمان
۲۶	۴-۱-۱ درک سازمان و محیط کسب و کار آن
۲۶	۴-۱-۲ اهداف و نتایج و نظرات کارکنان و سایر طرف‌های ذینفع
۲۶	۴-۳: تعیین دامنه کاربرد سیستم مدیریت ایمنی و سلامت شغلی
۲۷	۴-۴: سیستم مدیریت ایمنی و سلامت شغلی
۲۷	۵- رهبری و مشارکت کارکنان (کارکنان)
۲۷	۵-۱: رهبری و تعهد
۲۸	۵-۲: خط مشی سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت شغلی
۲۹	۵-۳: نقش‌های سازمانی مسئولیت و اختیارات
۳۰	۵-۴: مشاوره و مشارکت کارکنان
۳۲	۶ طرح ریزی
۳۲	۶-۱: اقداماتی برای نشان دادن ریسک‌ها و فرصت‌ها
۳۲	۶-۱-۱: کلیات
۳۳	۶-۱-۲: شناسایی خطرات و ارزیابی ریسک‌ها و فرصت‌ها
۳۳	۶-۱-۲-۱: شناسایی خطر
۳۴	۶-۱-۲-۲: ارزیابی ریسک‌های سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت شغلی و سایر ریسک‌ها
۳۵	۶-۱-۲-۳: ارزیابی فرصت‌های سیستم ایمنی و بهداشت شغلی و سایر فرصت‌ها
۳۵	۶-۱-۳: تعیین الزامات قانونی و سایر الزامات و شرایط
۳۶	۶-۱-۴: طرح ریزی اقدام
۳۶	۶-۲: اهداف سیستم مدیریت و بهداشت شغلی و برنامه ریزی برای دستیابی به آنها
۳۶	۶-۲-۱: اهداف سیستم مدیریت و بهداشت شغلی این بند از استاندارد
۳۶	مانند بند ۹۰۰۱:۳۰۱۵ می‌باشد.

۳۷	۲-۲-۶ برنامه ریزی و طرح ریزی
۳۸	۷: پشتیبانی
۳۸	۷-۱ منابع
۳۸	۷-۲: صلاحیت
۳۸	۷-۳: آگاهی
۳۹	۷-۴: ارتباطات
۴۰	۷-۵: اطلاعات مدون
۴۲	۸: عملیات
۴۲	۸-۱: طرح ریزی و کنترل عملیات
۴۴	۸-۲: آمادگی و واکنش در شرایط اضطراری
۴۵	۹: ارزیابی عملکرد
۴۵	۹-۱: پایش اندازه گیری - تحلیل و ارزیابی عملکرد
۴۶	۹-۲: ممیزی داخلی
۴۷	۹-۳: برنامه مدیری داخلی
۴۷	۹-۴: بازنگری مدیریت
۴۹	۱۰: پیوسته
۴۹	۱۰-۱: کلیه
۴۹	۱۰-۲: رویداد، عدم مطابقت و اقدام اصلاحی
۵۰	۱۰-۳: بهبود مستمر
۵۱	تفاوت بندهای ۱۸:۲۰۱، ۵۰:۱، ۲۰۰:۱ با ۱۸:۲۰۱
۵۵	بخش ۲
۵۵	✓ راهنمایی ممیزی
۵۵	مقدمه
۵۵	دامنه کاربرد
۵۵	مراجع
۵۶	شرح اقدام
۵۶	پذیرش ممیزی
۵۶	اجرای ممیزی
۵۷	نحوه صدور گواهینامه
۵۷	ممیزیهای نگهداری سیستم
۵۸	شرایط ابقاء گواهینامه
۵۸	الزامات ثبت سیستم
۵۹	هدف جریان ممیزی
۵۹	مدت زمان ممیزی
۵۹	مدارک مورد نیاز جهت ممیزی
۶۱	روش اجرایی بررسی و کشف علل ریشه‌ای رویداد در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها
۶۱	هدف

دامنه کاربرد :	۶۱
مراجع :	۶۱
تعاریف :	۶۱
شرح اقدام :	۶۲
روش اجرایی بازرسی ایمنی و بهداشت کار ISO 45001 از مجتمعه‌ها و اماکن وابسته در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۶۵
هدف :	۶۵
دامنه کاربرد :	۶۵
تعریف :	۶۵
روش اجرایی :	۶۵
الف) بازرسی های دوره ای :	۶۵
ب) بازرسی های موردی :	۶۶
راهنمای تدوین مستندات در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۶۹
قواعد کلی :	۶۹
هدف :	۶۹
دامنه کاربرد :	۶۹
تعاریف :	۶۹
شرح اقدامات :	۶۹
ارزیابی عملکرد :	۷۰
مراجع :	۷۰
پیوسته‌ها :	۷۰
راهنمای تعریف و تدوین خط مشی در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۷۲
قواعد کلی :	۷۲
راهنمای طرح‌ریزی در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۷۴
راهنمای مدیریت ابزار و تجهیزات در سیستم مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست در صنایع و سازمانها	۸۸
راهنمای مدیریت در برابر شرایط اضطراری در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۸۹
راهنمای مدیریت پیمانکاران در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۹۵
راهنمای بررسی و کشف علل ریشه‌ای رویداد در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۹۶
راهنمای تدوین نظامنامه در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۹۸

راهنمای مدیریت پروژه در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۹۹
راهنمای مدیریت تغییر در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۱۰۲
راهنمای پایش کیفیت آب آشامیدنی در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۱۰۳
راهنمای پایش و اندازه‌گیری عوامل زیان آور شیمیایی محیط کار در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۱۰۶
راهنمای پایش و اندازه‌گیری عوامل زیان آور فیزیکی محیط کار در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۱۰۹
راهنمای شناسایی و ارزیابی مخاطرات ارگونومیکی محیط کار در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۱۱۱
راهنمای انجام معاینات شغلی (مراقبت‌های پزشکی) در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۱۱۴
راهنمای ارزیابی نظارت و کنترل بر عملکرد پیمانکاران تهیه، طبخ و توزیع مواد غذایی در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۱۱۷
راهنمای کار در ارتفاع در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۱۲۴
راهنمای ورود به فضای بسته در سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت کار در صنایع و سازمانها	۱۳۲
راهنمای تکمیل و ارسال گزارشات عملکرد مدیریت بهداشت و ایمنی در صنایع و سازمانها	۱۳۵

پیش گفتار

استاندارد ISO 45001 که الهام گرفته از 18001 OHSAS¹ است، برای آن طراحی شده که شرکتها و سازمانهای سراسر جهان سلامت و ایمنی کارکنان خود را بواسطه آن حفظ و ارتقاء نمایند.

تفاوتهای اساسی میان استاندارد ISO 45001 و OHSAS 18001 :

در واقع این دو استاندارد یک هدف مشترک دارند و افرادی که با استاندارد OHSAS 18001 آشنا هستند بسیاری از مفاهیم این استاندارد را برای آنان شناخته شده است. لیکن پیشرفتهای جالبی در رابطه با فواید جدید تدوین استانداردهای بین المللی سیستمهای مدیریت بدست آمده. برای نمونه در حال حاضر بیشتر تمرکز بر متن سازمان و نقش قویتر مدیران ارشد و رهبری سازمان قرار دارد.

در استاندارد جدید نگاه سازمان باید فراتر از مسائل اولیه بهداشت حرفه‌ای و ایمنی کارکنان باشد و ضروری است که انتظارات جامعه را نیز مدنظر قرار دهد. سازمانها باید به مسائل مربوط به پیمانکاران و تامین کنندگان مواد اولیه خود فکر نمایند، به مسائلی مانند اثرات فعالیت آنها بر محیط اطراف. این دیدگاه بسیار گسترده تر از تمرکز صرف بر کارکنان است و بدان معنی است که سازمانها باید گامی توانمند فقط به مخاطرات احتمالی فکر کنند.

تغییر نقش رهبری سازمان:

اصرار استاندارد ISO 45001 بر این است که کلیه جوانب بهداشت حرفه‌ای و ایمنی در کلیات سیستم مدیریت سازمان گنجانده شود، که این نیازمند پذیرش قوی استاندارد از سوی مدیریت و رهبری سازمان است. برای سازمانهایی که در حال حاضر این مسئولیت را به جای آنکه بر کل فرآیند عملیاتی سازمان تعمیم دهند به یک مدیر ایمنی محول کرده‌اند، این استاندارد یک تغییر بزرگ به حساب می‌آید. استاندارد ISO 45001 می‌خواهد کلیه جوانب بهداشت حرفه‌ای و ایمنی، به عنوان جزئی از سیستم مدیریت سازمان درآید و دیگر موضوع اضافه شده به آن نباشد.

تدوین استاندارد ISO 45001

به دلایل مختلفی ما خواستار استفاده از سیستم ایزو هستیم. تعداد زیادی از سازمانها از استانداردهای سیستم مدیریت ایزو استفاده می کنند. پس یک ابزار بهداشت حرفه ای و ایمنی که بتواند به سهولت با این سیستم در هم آمیخته شود سبب تسهیل انجام امور خواهد شد. به ویژه آنکه تمرکز ما بر یکپارچه سازی آسان با استاندارد ISO 45001 است زیرا در سازمانهای متعدد به خصوص در شرکتهای تجاری کوچک، صرفاً یک نفر مسئول مراقبت از ایمنی و مسائل زیست محیطی است.

مزایای استفاده از ISO 45001

از همانگونه که ما می گوئیم ساختار و سیستم را اجرا و به درستی عمل نمائید خطر احتمالی وارد شدن صدمه به افرادی که برای شما کار می کنند کاهش خواهد یافت. بر اساس آمارهای سازمان بین المللی کار که در سال جاری منتشر شده است، در سال ۲۰۱۳ در حدود دو میلیون و سیصد هزار نفر بر دلایل حوادث کاری یا بیماری شغلی های مرتبط با نوع کار، جان خود را از دست داده اند. این آمارها بسیار تکان دهنده هستند و مسئولیت عظیمی را بر عهده جامعه می سازد. اجرای یک سیستم قوی مدیریت بهداشت حرفه ای و ایمنی به سازمانها کمک می کند تا آمارهای مرگ و میر و بیماری شغلی های مرتبط با نوع کار را کاهش دهند. حتی از پرداخت غرامتهای سنگین و هزینه های بیمه دوری نمایند و در عوض کارکنان وقتی مشاهده می کنند که نیازهای آنان مورد توجه قرار گرفته، سبب می شود فرهنگ مثبت بودن در سازه زنده بماند.

دکتر جواد وطنی

دکتری مهندسی بهداشت حرفه ای و ایمنی کار

jvatani@gmail.com